

LOCUL EDUCAȚIEI RELIGIOASE ÎN PEDAGOGIE

Mioara Lica

Omul este ființa cea mai deosebită de pe pământ, coroana creației. De la începutul existenței sale, omul dispune de însușiri, capacități și funcții esențiale prin care se deosebește radical de animale și cu atât mai mult de celelalte viețuitoare de pe pământ. Omul este înzestrat ființial cu rațiune (minte, inteligență, fantezie), voință liberă și sentimente nobile.

Cu o asemenea zestre nativă sufletească, la care se adaugă un trup cu particularități anatomice pe măsură, omul este dintru început *o ființă conștientă de sine, gândește logic, creează, evaluează și ierarhizează, iubește, miluiește și se jertfește pentru ceilalți oameni.*

Cultura și civilizația umană sunt produsul acestor puteri omenești, iar creația este una din vocațiile principale ale omului zidit de Dumnezeu după chipul Său, urmând ca prin virtuți, prin exerciții spirituale antrenate de voință, să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu și sfințenie.

Eul uman, gândirea logică și axiologică a omului, conștiința sa morală și liberul arbitru, întreaga trăire spirituală a omului n-au putut fi elucidate de anumiți, biologi și informaticieni, nici de alții, plecându-se de la ipoteza că ele ar fi produse ale materiei, funcțiuni ale creierului în corelație cu mediul social. Această presupusă relație cauzală n-a fost dovedită nicicum. Toate aceste stări și activități postulează existența unui suflet uman spiritual. *Spiritul e cel care gândește, cel care aspiră spre Adevăr, Bine și Frumos și impulsionează spre viața duhovnicească, morală și estetică.*

Până în pragul vremii noastre, cele mai curate, mai alese și mai înalte idealuri ale omenirii au fost zămislite, ocrotite și stimulate în spiritul și sub scutul religiei, tocmai pentru că ele sunt chemări, răsfrângeri și atracții ale dumnezeirii în suflete.

Ce este Religia?

Religia este comunicarea fiască de iubire sfântă dintre om și Dumnezeu, trăită înlăuntrul inimii și manifestată în afară prin credință dreaptă, cult duhovnicesc, virtuți morale și fapte bune.

Religia creștină e mama educatoare a omenirii. Are locul întâi în viața publică și privată la multe dintre popoarele lumii și nu lipsește din nici unul dintre marile sisteme pedagogice ale popoarelor civilizate și creștine. Toți marii pedagogi ai omenirii, din toate veacurile și locurile, în sistemele lor de educație și instrucție, dau religiei locul și rolul cel mai important.

De la *Confucius* care viața întreagă s-a ocupat de perfecționarea caracterului uman prin școală și carte, de la *Mântuitorul Iisus Hristos* – „Unicul

Învățător” al omenirii (Matei 23, 8) – care a învățat oamenii să fie desăvârșiți ca Dumnezeu (Matei 5, 48); de la *Sfântul Ioan Gură de Aur* care spunea despre copiii neînvățați la bine și neîndreptați prin religie că sunt „barbari” și „orbi” și de la *Fr. Rabelais* (1493-1554) – care zicea că „Știința fără conștiință e ruina sufletului” – și până în zilele noastre, pedagogii și educatorii cei mai de seamă au considerat religia cel mai bun mijloc de educație al omenirii, școala clasică de formare a caracterelor morale și de perfecționare spirituală a insului și a societății omenеști.

I.A. Comenius (1592-1670), în opera sa capitală **Didactica Magna**, afirmă că idealul educației e viața veșnică și că religia e mijlocul cel mai perfect prin care obținem îmbunătățirea omului, desăvârșirea societății și fericirea veșnică în comuniune cu Dumnezeu.

John Locke (1632-1740) recomandă, în vederea educației morale și religioase, deprinderile cu rugăciunea „Tatăl nostru”, „Crezul”, „Decalogul”, sentințele biblice și practicile liturgice. În sistemul său pedagogic religia are un rol esențial, central.

Fr. Fénelon (1651-1715) se ocupă în special de educația fetelor și arată rolul religiei în educație. „*Religia e grija cea dintâi*” în educație.

J.J. Rousseau (1712-1778) – celebrul pedagog consideră religia ca o preocupare esențială în educația lui Emil, fiul său. „*Uitarea religiei duce la uitarea datoriei omului*”

Im. Kant crede în Dumnezeu și în sufletul nemuritor și aderă la principiul după care copilul va putea înțelege mai bine pe Dumnezeu după ce a înțeles legea morală.

I.H. Pestalozzi – vede în educația morală și religioasă „*cheia întregului său edificiu pedagogic*”

I.W. Goethe susține că menirea educatorilor e să facă din pământ o comuniune a sfinților „adică a celor mai buni și mai înțelepți în gradul suprem”

I.G. Fichte (1762-1814), autorul vestitelor **Cuvântări către națiunea germană** propune ca ideal pentru educatori dezvoltarea energiei spirituale și înnoirea oamenilor pe baze și etice.

J. Paul Richter (1763-1825) – pedagogul iubirii – susține că pentru a pregăti copiii pentru viitor, trebuie să însușim în ei trei forțe: voința, iubirea și religia. Forța voinței și a iubirii se armonizează prin religie.

I.Fr. Herbart susține că educația morală trebuie să conducă pe tânăr „după principii corecte”, drepte și serioase.

Fr. Fraebel (1782-1852) – întemeietorul grădinițelor de copii și a învățământului prin joc – spune: „Educația trebuie să călăuzească și să conducă pe om spre claritate asupra sa, spre pace cu natura și spre unirea cu Dumnezeu: de aceea ea trebuie să ridice pe om la cunoașterea sa proprie și a omului la cunoașterea divinității și a naturii și la cunoașterea unei vieți curate, sfinte...”

Încheiem seria marilor pedagogi ai omenirii care și-au zidit sistemele lor educative și instructive pe temelia creștinismului cu *Fr.W. Foerster*. După Foerster școala adevărată a omenirii e școala Evangheliei, marele pedagog mântuitor e Iisus Hristos, iar misiunea și metoda desăvârșirii omului este iubirea. Aici e cheia și secretul educației. Iubirea creștină disciplinează indivizii, formează caracterele morale și înnoiește societatea. Viața începe și se sfârșește cu Dumnezeu. Tot așa și educația... nu poți face educație serioasă pe temeiul părerilor și ipotezelor individuale. Pentru păreri și ipoteze nimeni nu aduce jertfe. „Numai adevărul sfânt și veșnic poate scoate un caracter dintr-o făptură șovăitoare”.

Din toate numele consacrate și textele alese din lucrările marilor pedagogi, care se pot continua și înmulți, ne putem încredința de rolul important pe care cei mai competenți bărbați de școală, îl dau religiei în operele și sistemele lor pedagogice, desigur din convingerea neclintită că religia prin toate puterile și idealurile ei este educativă, melioristă, optimistă și deci prin excelență progresistă.

Pedagogii contemporani sunt de aceeași părere; din acest motiv obiectul Religie are și este bine să aibă astăzi un loc central, bine determinat între celelalte discipline de învățământ pentru că Religia este știința științelor, care descoperă elevului pe Dumnezeu – Adevărul absolut.

Dar pentru ca acest obiect să ajungă la inima și sufletul elevului, să-l transforme și să-l zidească sufletește, este necesar ca profesorul de religie să aibă strânse legături cu familia, cu Biserica, cu preotul paroh, cu colegii de la celelalte discipline pentru ca împreună să găsească metode și mijloacele cele mai eficace în vederea atingerii obiectivelor propuse fiecărei unități de conținut.

Este bine ca profesorul de religie să aibă o personalitate deosebită. Un educator adevărat poate fi numai acela care se implică în viața socială, fiind stăpânit de o mare iubire pentru Dumnezeu și pentru oameni.

El trebuie să fie un educator cu vocație, cu multă dragoste față de elevii săi, să fie smerit, să aibă îndelungă răbdare, blândețe, să fie un bun psiholog, să aibă tact pedagogic, să cunoască Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și cultura profană, să stăpânească metodele de educație și modalitatea de utilizare a acestora, să-și formeze o cultură generală care să-l ajute în interdisciplinaritate și în utilizarea mijloacelor de învățământ, să aibă capacitatea de autoevaluare a activității sale, să fie sincer, bun, evlavios să aibă simțul umorului, să fie optimist, să fie un model pentru elevii săi. Numai un profesor care posedă astfel de însușiri poate cu adevărat să-l facă cunoscut pe Iisus Hristos ca Mântuitor și Răscumpărător al lumii.